

Voor LAvenir ligt de toekomst (niet) over de grens?

Grenseffectrapportage van de beslisnotitie¹ inzake de fusie van de ROC's Leeuwenborgh en Arcus².

Ger Essers³

LAvenir stelt dat 'de ambitie van LAvenir niets minder is dan een regionaal dekkend aanbod van kwalitatief hoogwaardig middelbaar beroepsonderwijs en educatie dat op verantwoorde wijze past bij de maatschappelijke en economische ontwikkeling van Zuid-Limburg en de Euregio'. In prachtige volzinnen schrijft men 'Aanpassing aan onze omgeving is nodig om een goede invulling te geven aan onze maatschappelijke opdracht. Omgevings-bewustzijn, een hechte verbinding met Zuid-Limburg en de Euregio als ook integrale samenwerking met onze regiopartners in ecosystemen waarborgen onze aansluiting op relevante ontwikkelingen in onze omgeving'. Het euregionaal bewustzijn is volop aanwezig. Geen enkel ROC in Nederland wordt begrensd door twee buurlanden c.q. twee taalgrenzen. Een unieke grensligging, die beperkt en uitdaagt.

Als het gaat om de uitwerking, dan is de visie van LAvenir zoals beschreven in de beslisnotitie minder euregiogericht doch vooral regiogericht. Men stelt immers: 'wij leggen effectief verbinding tussen (voorbereidend- en vervolg-)onderwijs, economie, de sociale regio agenda en de arbeidsmarkt in Zuid-Limburg'. Het verschijnsel dat beleidsmakers in Limburg 'de euregio' vaak noemen, doch als het gaat om concrete grensoverschrijdende activiteiten het meestal laten afweten, doet zich ook voor bij de gemeentelijke overheden. In de recente gemeentelijke coalitieakkoorden wordt slechts in een beperkt aantal gemeenten een euregionaal beleid geformuleerd⁴.

In juni 2018 verscheen de nota 'Internationalisering in evenwicht'⁵. De in de Nederlands-Belgische grensregio opgegroeide minister Ingrid van Engelshoven⁶ besteedt in deze nota niet alleen aandacht aan het hoger onderwijs en verengelsing doch ook aan het mbo in de grensstreken en aan de Duitse taal. Eindelijk een doorbraak. Hervorragend! Magnifique!

In deze nota stelt de minister Ingrid van Engelshoven: "Voor het mbo zie ik, mede gezien de grotere gerichtheid op de (regionale) omgeving, mogelijkheden voor verdere internationalisering. Steeds vaker vragen werkgevers in de regio ook internationale competenties, bijvoorbeeld omdat ze zelf ook in het buitenland actief zijn of omdat ze samenwerken met buitenlandse partners. Of omdat het verzorgingsgebied zelfs deels in het buitenland ligt, zoals in de grensstreek met Duitsland en België. Hier liggen grote kansen om, samen met het bedrijfsleven in de regio en met omliggende instellingen (óók hbo), een goede invulling te geven aan het verder vergroten van de internationale

¹ 'LAvenir ontketent innovatie' 'd.d. 30 april 2018. De L en A staan voor Leeuwenborgh en Arcus

² Zie in bijlage 1 een overzicht van de internationaliseringsactiviteiten c.q. beleidsvoornemens van Arcus en Leeuwenborgh. Zie ook www.arcusgoesinternational.nl

³ Ger Essers is bestuurslid van www.geengrens.eu; www.dng-aachen.eu en www.anv.nl. Dit artikel is op persoonlijke titel geschreven.

⁴ Het betreft de Limburgse gemeenten Maastricht, Heerlen, Landgraaf, Venlo en Gennep. Zie inventarisatie www.geengrens.eu

⁵ www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-onderwijs-cultuur-en-wetenschap/documenten/kamerstukken/2018/06/04/kamerbrief-over-internationalisering-mbo-en-ho

⁶ Haar voorganger, die in Parkstad opgegroeide minister prof. Jo Ritzen schreef ooit de nota 'internationalisering met de fiets'.

competenties van mbo-studenten. Dit sluit goed aan bij het bestuursakkoord dat ik hierover eerder dit jaar heb afgesloten met de mbo-sector. De vorm kan daarbij, afhankelijk van de regio, verschillen. Zo vraagt het wonen en werken in een grote stad met veel verschillende nationaliteiten iets anders van instellingen dan het wonen en werken in een regio in de grensstreek”.

De minister streeft in haar nota om het aandeel van MBO-studenten met een buitenlandervaring te laten in de komende 5 jaar groeien van 7 naar 10 procent. Daarvoor moeten de drempels voor uitwisselingen van studenten en docenten worden weggenomen. Verder wil de minister onderzoeken hoe de wederzijdse erkenning van beroepskwalificaties in het mbo kan worden verbeterd, te beginnen bij de Benelux en Duitsland. Ook moedigt ze scholen aan om hun internationaliseringsstrategie in te bedden in een schoolbrede visie op onderwijs en in te zetten op professionalisering van docenten. Het is zeer lovenswaardig dat de minister stelt dat de buitenlandervaring de komende 5 jaar naar 10 procent moet groeien. Het zijn de ROC's in Nederland - of beter gezegd het onderwijspersoneel - dat deze groei moeten waar maken.

L'Avenir zou als ambitie niet alleen moeten streven naar 10% internationalisering doch naar bijvoorbeeld 15% euregionalisering en 5% internationalisering⁷. Een vergelijkbare doelstelling zou er ook voor onderwijspersoneel moeten zijn. Bijvoorbeeld: 15% van het personeel heeft professionele contacten met collega's, scholen c.q. bedrijven in de eurgio. Ook voor het onderwijs in de buurtalen zouden er aparte streefcijfers geformuleerd moeten worden.

Dit soort doelstellingen staat en valt met de bereidheid (mindset) van docenten en studenten om de euregionale arbeidsmarkt te benutten. Sensibilisering en professionalisering van docenten is noodzakelijk. Docenten, die niet zelf de grens over gaan, zullen hun studenten niet stimuleren over de grens te gaan.

L'Avenir en arbeidsmigratie

Er wordt door L'Avenir gelukkig erkend dat L'Avenir een Euregionale focus moet hebben immers: 'Zuid Limburg is onderdeel van de Euregio. Men stelt: 'Op dit moment is de arbeidsmigratie⁸ richting Euregio v.v. nog vrij laag en sterk conjunctuurgevoelig. Desondanks zijn Euregionale competenties voor onze studenten van belang, vooral omdat er veel zakelijk verkeer is met de buurlanden'. Als het gaat om de tekorten op de arbeidsmarkt in Zuid Limburg liggend in de Euregio met een behoorlijke economische potentie, dan stelt L'Avenir dat het 'uitgesloten is, dat er vanuit de euregio op korte termijn geen soelaas te verwachten is'. Verder stelt L'Avenir dat 'de arbeidsmigratie is nog erg bescheiden, voor het merendeel conjunctuurgevoelig en de impact op het midden en de onderkant van de arbeidsmarkt laag. Belemmeringen vanuit de sociale wetgeving spelen hierbij zeker een rol'.

Het alsmaar noemen van (vaak fictieve) belemmeringen⁹ frustreert de grensoverschrijdende arbeidsmobiliteit. Dit versterkt de mindset dat grenswerken nadelig is. Er zijn

⁷ Leeuwenborgh/Arcus is focus bij internationalisering speciaal op de Euregio wordt gericht. In het kader van kwaliteitsafspraken vindt 10% van de stages plaats in de Euregio.

⁸ Men bedoelt waarschijnlijk het grensoverschrijdend werken van grensarbeiders

⁹ Men noemt belemmeringen vanuit de sociale wetgeving zonder bronverwijzing. Vaak betreft het problemen in specifieke gevallen.

in zijn algemeenheid niet zoveel problemen. Een onmiskenbaar probleem is de ingewikkeldheid¹⁰ en bureaucratie waarmee grenswerkers worden geconfronteerd. Er zijn echter ook voordelen en regelingen, die eventuele nadelen compenseren. Het gaat om vier verschillende mobiliteitstromen (NL-DE v.v. en NL-BE v.v.) met hun eigen specifiek karakter. Dé grenswerker bestaat niet (meer). De noodzakelijke informatie, advisering en arbeidsbemiddeling voor grenswerkers is de laatste jaren op indrukwekkende wijze verbeterd (grensinfopunten enz.).

De beweringen van LAvenir dat de arbeidsmigratie vrij laag is staat in schrille tegenstelling tot de werkelijkheid aan de Nederlands-Belgische (i.c. Vlaamse) grens. Wanneer de in België wonende en in Nederland werkende grensarbeiders zich zouden terugtrekken van de Limburgse arbeidsmarkt, dan zou dit leiden tot zeer grote personeelsproblemen bij een groot aantal Limburgse werkgevers. Dit geldt ook voor de in Nederland werkende Poolse groeps werkers c.q. arbeidsmigranten. Er is ook een behoorlijk aantal internationale kenniswerkers (w.o. expats) actief op de arbeidsmarkt. Een groot aantal Limburgers is verhuisd naar België en Duitsland en blijven werken in Nederland.

De titel van de recente nota van Minister Ingrid van Engelshoven (OCW) luidt: *Internationalisering in evenwicht*. Vertalend naar Limburg zou deze titel moeten luiden *Euregionalisering in evenwicht*. Het gaat om de kansen van afgestudeerden op zowel de Limburgse als op de arbeidsmarkten in de nabijgelegen buurlanden. Het is natuurlijk zo dat het grootste deel van de afgestudeerden terecht zal komen op de Limburgse arbeidsmarkt. Doch de eenzijdige oriëntatie op de Limburgse arbeidsmarkt om de alleen de Limburgse werkgevers te bedienen is allesbehalve evenwichtig. Men halveert als het ware de euregionale arbeidsmarktkansen voor jongeren.

LAvenir en taalgrenzen

Over de Nederlands-Duitse en Nederlandse-Belgische c.q. Waalse grens het volgende. Deze grenzen zijn taalgrenzen. Studenten van LAvenir, die de Duitse of Franse taal niet beheersen, hebben weinig toekomst op de euregionale arbeidsmarkt. Wie geen Duits spreekt en in Heerlen woont is binnen 20 minuten rijden met de scooter analfabeet.

De ambitie in om meer buurtalen aan te bieden ontbreekt in de beslisnotitie. Er is echter meer nodig dan buurtalsonderwijs¹¹. Studenten bewustmaken van de mogelijkheden om over de grens te kunnen werken is van belang. Het gaat om euregiocompetenties, grensoverschrijdende stages¹² van studenten en natuurlijk ook van de docenten e.a.

Minister Ingrid van Engelshoven (OCW) stelt in haar nota Internationalisering: 'In de grensregio's met Duitsland is de afgelopen tijd aandacht gevraagd voor de positie van Duits in het mbo. In de praktijk is de grens tussen Nederland en Duitsland immers helemaal niet zo scherp en opereren werkgevers en studenten vaak zowel in Nederland als in Duitsland. Uitsluitend het beheersen van Nederlands is dan, gezien de regionale arbeidsmarkt, vaak onvoldoende en de beheersing van het Duits is belangrijker dan die van het Engels'.

¹⁰ Wat ingewikkeld is, is niet per definitie nadelig.

ROC Leeuwenborgh maak deel uit van de expertgroep Buurtalen en zijn beide ROC's actief betrokken bij de Euregionale uitwerking "Onderwijs en Arbeidsmarkt" van de MBO-agenda Limburg.

¹²Best practices: euregio-rmn.de/wp-content/uploads/2018/06/nieuwsbrief_uberdiegrenze_juni2018.pdf

L'Avenir stelt dat 'de ambitie van L'Avenir niets minder is dan een regionaal dekkend aanbod van kwalitatief hoogwaardig middelbaar beroepsonderwijs en educatie dat op verantwoorde wijze past bij de maatschappelijke en economische ontwikkeling van Zuid-Limburg en de Euregio'. L'Avenir spreekt over 'omgevingsbewustzijn, een hechte verbinding met Zuid-Limburg en de Euregio'.

Euregionaliseren kan niet zonder de buurtalen. Er zullen duidelijke kwaliteitsafspraken gemaakt moeten worden over het aantal klokuren Duits c.q. Frans per studiejaar per student. Maatschappelijk gezien is iedereen overtuigd van het nut en de urgentie van meer Duits c.q. Frans in het onderwijs. In de nota 'Randstad Zuid-Limburg: een eerste aanzet voor een stedelijk netwerk Zuid-Limburg' (februari 2018) wordt gepleit voor 'de invoering van meertaligheid en kennis van de grenstalen: Duits en Frans in het bijzonder, middels "immersie" (taalbad) waarbij een vak in een andere taal wordt gegeven zodat men de taal leert spreken en niet noodzakelijk de onderliggende grammatica van de taal'. In hoeverre een vak in een andere taal (immersie) de juiste didactische methode, is een vraag die door het onderwijsveld (taaldocenten) zelf beantwoord moet worden. Men kan ook werken met uitwisseling van native speakers met collega-scholen uit de grensregio's enz.

Staatssecretaris Knops is niet voor verplichting van het vak Duits, maar wil jongeren en docenten bewust maken van het belang van de Duitse taal. 'De Duitse taal maakt je wereld letterlijk groter'¹³. De tijd om vrijblijvend via goed bedoelde projecten de kennis van buurtalen te vergroten is voorbij. Duits of Frans moet een verplicht vak worden op de scholen in de grensregio's. Om de buitengrenzen van de Europese Unie te beschermen worden substantiële middelen uitgetrokken. Dat geldt ook voor de dijken in de Randstad. Om de open binnengrenzen verder te openen moet er structureel beleid gevoerd worden. Dat wil zeggen: structurele overheidsfinanciering voor onderwijs in de buurtalen.

Het ontbreekt in de beslisnotitie evenwel aan een visie op het belang van de buurtalen (inclusief euregiocompetentie) voor alle studenten. De versterking van het Duits en Frans zal vanuit twee invalshoeken aangepakt moeten worden, te weten professionalisering en lobby bij de overheid. Daartoe is netwerkvorming van groot belang. Het is merkwaardig dat de Arcus en Leeuwenborgh niet participeren in de Stichting Duits MBO¹⁴. Van de 15 deelnemende ROC's zijn er 14 uit de grensstreek. Geen één ROC uit Limburg. En dit terwijl deze ROC's meermaals uitgenodigd zijn mee te doen. Het is essentieel dat de ROC's in samenwerking met de grensprovincies, de euregio's, maatschappelijke organisaties, grensmedia, het Duitsland Instituut¹⁵, Kenniscentrum Frankrijk¹⁶ en het manifest buurtalen¹⁷ bij de overheid lobbyen voor extra middelen voor buurtalen.

De ROC's Arcus en Leeuwenborgh liggen in de Euregio-Maas-Rijn. Vergeleken met de andere euregio's - die bilateraal zijn - is de Euregio-Maas-Rijn een inefficiënte euregio. Dit vanwege de drietaligheid en vijf deelstaten (w.o. drie Belgische deelstaten). Twee bilaterale euregio's - Limburg & België en Limburg & NRW - zou efficiënter zijn in de ondersteuning van onderwijsinstellingen. Er is politieke consensus over de aanpak van grensproblemen. Te weten: 'grensoverschrijdende samenwerking dient primair van onderop

¹³ <https://aha24x7.com/kennis-van-de-duitse-taal-maakt-je-wereld-letterlijk-groter>

⁴ www.duitsmbo.nl. Zie ook <http://machmit.nl/>

¹⁵ www.duitslandinstituut.nl

¹⁶ www.ru.nl/frankrijk

¹⁷ www.buurtaalonderwijs.nl

gestalte moet krijgen, via de korte bilaterale lijnen tussen gemeenten en provincies langs en over de grens'¹⁸.

L'Avenir en haar euregionale 'concurrenten'

L'Avenir heeft een monopoliepositie in Zuid Limburg. De nabijheid van Duitse resp. Belgische opleidingen leidt er toe dat er binnen het kader van het 'vrij verkeer van personen' en het 'vrij verkeer van diensten' grensoverschrijdend studentenverkeer plaatsvindt. De in de Nederlandse Grondwet verankerde 'vrijheid van onderwijs' is ingehaald door de in de EU-verdragen geregelde 'vrijheid van personen- en dienstenverkeer'. De taalgrens en het gebrekkige grensoverschrijdend OV vormen een belemmering. De prijs/kwaliteit verhouding kan een voordeel zijn voor Limburgers. Er komt steeds betere informatie over grensoverschrijdend studeren¹⁹. Ook wordt er voortgang geboekt bij het grensoverschrijdend openbaar vervoer²⁰.

L'Avenir staat ook voor (basis)educatie. Het is opmerkelijk dat een aantal Nederlandse Gemeenten²¹ heeft besloten om uit oogpunt van prijs/kwaliteit verhouding een aantal statushouders lessen Nederlands te laten volgen in de Vlaamse buurgemeente Maasmechelen²² (vrij verkeer van diensten). In Limburg worden vele duizenden buitenlandse studenten opgeleid in de Engelse taal. Het is toch bizar dat het reguliere Limburgse onderwijsaanbod (ook MBO) er niet meer in slaagt om buitenlandse burgers in Nederland de Nederlandse taal en cultuur te leren. Zuid Limburg is omringd door grenzen. Er is niks op tegen dat Limburgse burgers en bedrijven, die grenzen overschrijden. De binnengrenzen zijn niet voor niets in 1992 verder geopend. Niet alleen om te tanken.

Het gaat niet alleen om statushouders, die Nederlandse lessen volgen in Vlaanderen. Dat geldt ook voor Limburgers, die Italiaans enz. willen leren. Het is alom bekend dat veel Nederlandse Limburgers avond- en bijscholingscursussen volgen aan Vlaamse scholen in de grensregio's. Het aanbod in Belgisch-Limburg is omvangrijker²³ en de studiekosten zijn vaak lager dan in het Nederlandse beroepsonderwijs. Het is begrijpelijk dat veel Limburgers het vrij verkeer van diensten c.q. de vrijheid van onderwijs benutten om grensoverschrijdend wijzer te worden. Het aanbod in (Zuid) Limburg is beperkt.

Dan het alom bewonderde Duitse Berufsausbildungssystem²⁴. In de Limburgse Sociale Agenda stelt Lars Leerssen: 'Ik zou wel voorstander zijn van het Duitse model²⁵: een

¹⁸ Motie inzake Limburg als Nederlands vooruitgeschoven post. Provinciale Staten van Limburg, in buitengewone vergadering bijeen op 11,05.2017.

www.limburg.nl/sites/default/files/public/motie_limburg.pdf

¹⁹ <https://grenzinfo.eu/nl/studeren/>

²⁰ www.maastrichtuniversity.nl/nl/blog/2018/04/item-goed-openbaar-vervoer-een-voorwaarde-voor-een-attractieve-grensregio; <https://eurekarail.net>;

²¹ Als het gevolg van een wetwijziging in de WEB zijn de gemeenten niet meer verplicht om de educatietrajecten in te kopen bij de ROC's.

²² www.limburger.nl/cnt/dmf20180429_00060799/statushouders-naar-vlaanderen-voor-nederlandse-les

²³ Enige voorbeelden: www.qrios.be/opleidingen/techniek-en-technologie.html, www.pcvolimburg.be; www.syntra-limburg.be; <https://cttlimburg.be>

²⁴ Nederland kent v.w.b. het beroepsonderwijs het BOL en BBL systeem waarbij in de BBL ook een groot deel van de opleiding in de praktijk plaatsvindt.

²⁵ Rijnlandse principes in het middelbaar beroepsonderwijs: een vergelijking van systemen van Duitsland en Nederland. Dr. Herman Blom.

combinatie van leren op school en al vroeg in het bedrijf ruime ervaring opdoen. Helaas vinden Limburgse jongeren het door de taalbarrière en de hogere kosten vaak nog niet aantrekkelijk'. En 'leerlingen van Belgische vakopleidingen zijn gedisciplineerder, maar weten doorgaans minder van de nieuwe ontwikkelingen'²⁶. Gezien de ligging van Limburg wordt het onderwijs in beide buurlanden vaak met het Limburgse onderwijs vergeleken en als beter beoordeeld. Een positief vooroordeel?

Vanwege de taalgrens en (nog) slechte OV-verbindingen wordt er door Limburgse jongeren weinig gebruik gemaakt van de Duitse vakopleidingen. Uniek is de volgende situatie. Het betreft het Duitse Berufsausbildungs-modell ('BOL') dat op het Limburgs grondgebied wordt gepraktiseerd. Vijf Limburgse bedrijven leiden in Duitsland wonende Duitse leerlingen naar Duits recht op. Het gaat dan om ca 18 Auszubildenden²⁷. Daar zijn geen Nederlandse studenten bij.

In de nota "Internationalisering in evenwicht" wil de minister het makkelijker maken voor buitenlandse mbo-studenten om een opleiding te volgen in Nederland, door de taaleis aan te passen. Mede dankzij een stevige lobby van de MBO Raad²⁸ onderzoekt zij of de omkeerregeling kan worden uitgebreid met Duits. Dit zou betekenen dat bij buitenlandse studenten een lager taalniveau Nederlands kunnen compenseren met een hoger taalniveau voor Engels of Duits. Op die manier kan het MBO - i.c. LAvenir - in de grensregio's tegemoet komen aan opleidingsbehoeften van in de grensregio's wonende Duitse studenten. Er ontstaat dan een internationaal Klassenzimmer.

LAvenir & euregionale omgevingsbewustzijn

Een van de pedagogische opdrachten van het MBO is vorming tot actief burgerschap. LAvenir stelt "Een lerende organisatie in een dynamische complexe omgeving gebaseerd op professionele en gepassioneerde medewerkers die studenten begeleiden op weg naar burgerschap, vakmanschap en diploma dan wel doorstuderen enz.'. Gezien de geografische ligging en de internationalisering van de provincie Limburg gaat het ook om het euregionaal c.q. Eu(regionaal) burgerschap. De veeltalige sociaal-culturele euregio vormt een ideale leerschool voor de vorming tot actief Eu(regionaal) burgerschap.

De nabij gelegen grens(regio) is een uitstekende pedagogisch-didactische werkvorm. Grensoverschrijdende uitwisseling, stages en talenlaboratoria zijn op korte afstand mogelijk. Uiteraard geldt dit ook voor docenten en loopbaan-begeleiders van LAvenir enz. Deze zouden met collega's aan de andere kant van de grens euregionale tandems moeten vormen.

www.researchgate.net/publication/311440308_Rijnlandse_principes_in_het_beroepsonderwijs_Een_vergelijking_van_systemen_van_Duitsland_en_Nederland

Er wordt nog al eens vergeten dat de beroepsbegeleidende leerweg BBL - 4 dagen praktijk en 1 dag theorieonderwijs op school - vergelijkbaar is met het Duitse stelsel.

²⁶ Zie pagina 70 van het eindrapport van de Limburgse sociale verkenner: Limburg waar het bloeit, waar het kraakt.

²⁷ www.habets.nl/de/mehr-neuigkeiten/306-habets-in-het-nieuws-grensoverschrijdend-opleidingstraject-in-zuid-limburg.html

²⁸ www.mboraad.nl/themas/visie-op-internationalisering

De euregionale aanpak sluit niet uit dat men ook op EU-niveau actief is. De prioriteit dient echter 'internationalisering met fiets' (euregionalisering) te zijn.²⁹ Multilaterale Europese en euregionale projecten zijn kostbaar en ingewikkeld. Binnen de Euregio Maas-rijn is Leeuwenborgh sedert 1992 actief in de Stichting Europese Beroepsopleidingen³⁰. Dergelijke netwerken kunnen een belangrijke rol spelen als het gaat om tandemvorming enz.

De waarde van de gevolgde vakopleiding wordt formeel vastgelegd in een nationaal diploma. Grensoverschrijdende diplomawaardering en formele diploma-erkenning kunnen problematisch zijn. Vaak is er sprake van vermeende problemen³¹. Bij de niet-gereguleerde beroepen is erkenning niet nodig. Dat geldt voor veel beroepen. Daar waar het de gereguleerde beroepen voor zorg en welzijn betreft is de procedure tot aanvraag van erkenning in Duitsland in veel gevallen ondoorzichtig, moeizaam en kostbaar.

Het behoort niet tot de opdracht van L'Avenir om de Nederlandse opleidingen aan te passen aan de Duitse dan wel Belgische opleidingseisen. Experimenten om tot bi- of tri-diplomering te komen zijn utopisch en dus onwenselijk. Een goed opgeleide MBO-er met euregionale competenties (w.o. buurtaal kennis) is Zuid Limburg niet langer een schiereiland.

Euregionale stages zijn van groot belang. De organisatie van deze stages is arbeidsintensief. In 2016 liepen ca 150 Leeuwenborgh studenten stage in de Euregio³². Samen met de andere ROC's in Limburg wordt er een toolbox ontwikkeld om de sensibilisering te ten aanzien van de Euregio vergroten en daarmee drempelverlagend te werken voor Euregionale stages. Deze toolbox is medio 2019 beschikbaar.

Het zou L'Avenir sieren, indien zij ter verhoging van het euregionale omgevingsbewustzijn van de studenten en docenten, in een bijlage - geautoriseerde beschrijving - bij het Nederlandse diploma zou vermelden met welk Duits resp. Belgisch (Vlaams) diploma het Nederlandse diploma kan worden vergeleken. Deze "geautoriseerde beschrijving" stimuleert het euregiobewustzijn van de MBO-student. Indien noodzakelijk kan men voor de wettelijk gereguleerde beroepen aangeven hoe het diploma formeel erkend kan worden. Het instrument Europass Certificaatsupplement leidt ook tot een meer euregiobewustzijn bij de afgestudeerde studenten³³

Als het gaat om grensoverschrijdende Nederlands-Duitse onderwijssamenwerking, dan is er sprake van een groot succesvol en indrukwekkend project, te weten: de Lerende Euregio³⁴. Het is onbegrijpelijk, dat de Limburgse Euregio Rijn-Maas-noord en Euregio Maas-Rijn daar niet bij betrokken zijn. Het zou in het belang van L'Avenir zijn, indien de beide Limburgs-Duitse euregio's zouden samenwerken met andere euregio's.

²⁹ Dit is efficiënter dan vliegvluchten naar verre onderwijsparadijzen.

www.arcuscollege.nl/nl/organisatie/perskamer/nieuws/actueel/thaise-bakkerstudenten-bij-arcus/1355; Interessant is: <https://techniekcollege.nl/nieuws/european-partnership-v-spiders>

³⁰ www.stichting-eb.eu

³¹ Erkenning en acceptatie van diploma's in het beroepsonderwijs. Een speurtocht naar bestaande en vermeende problemen in de Nederlands-Duitse grensregio. Lambert Teerling EUREGIO, Gronau (2018)

³² Totaal aantal studenten Leeuwenborgh bedraagt ca 6.800

³³ www.s-bb.nl/studenten/diplomawaardering-en-onderwijsvergelijking/mbo-diploma-het-buitenland-europass

³⁴ www.lerende-euregio.com

In de recent verschenen publicatie 'Erkenning en acceptatie van diploma's in het beroepsonderwijs. Een speurtocht naar bestaande en vermeende problemen in de Nederlands-Duitse grensregio'³⁵ concludeert Lambert Teerling het volgende: 'De MBO-instellingen in de grensregio hebben een centrale opgave om jongeren toe te rusten om professioneel om te kunnen gaan met klanten, collega's en opdrachtgevers uit het buurland, waarbij het niet uitmaakt aan welke kant van de grens ze werken. Kennis van de buurtaal is daarbij een eerste vereiste'. Deze bewering geldt natuurlijk ook voor de Limburgs-Waalse grensregio en Limburg-Ostbelgien. Aan de Nederlands-Vlaamse kant bestaat er geen taalgrens. Daar scheidt en verbindt de Maas ons.

Euregionale competenties (mindset) van de medewerkers

Het creëren van kansen op de euregionale arbeidsmarkt en de vorming van het (EU)regionaal burgerschap is van groot belang voor de toekomstige MBO-afgestudeerden. Deze pedagogische opdracht kan alleen gerealiseerd worden door het onderwijzend personeel, dat beschikt over euregionale competenties c.q. een euregionale mindset. De medewerkers zullen gefaciliteerd moeten worden om daadwerkelijk 'over de grens' te gaan. Door het vormen van 'professionele tandems' met Duitse of Belgische collega's neemt men kennis van het Duitse en Belgische (Vlaamse of Waalse) beroepsonderwijs, de inhouden van de leervakken, de beroepsprofielen, de didactische werkvormen, de leermiddelen, de bijscholingsmogelijkheden, de cultuurverschillen, de euregionale arbeidsmarkt (bedrijfsbezoeken) enz. Absolute prioriteit dient het onderwijs in de buurtaal³⁶ te krijgen. Het gaat om daadwerkelijke professionele uitwisseling op de werkvloer: gluren bij de burens is leren van de burens. De ontwikkeling zijnde toolbox ter sensibilisering van het onderwijspersoneel is essentieel.

Ter ondersteuning van de euregionale grensoverschrijdend is het van belang om een euregionale adviesraad/netwerk te formeren met Belgische en Duitse deskundigen, die L'Avenir (docenten) praktisch ondersteunen.

Tot slot

Door de fusie van Arcus en Leeuwenborgh verdwijnen de binnengrenzen tussen beide instituten. De geografische ligging van L'Avenir is uniek in Nederland en Europa. L'Avenir krijgt een monopoliepositie in Zuid Limburg dat met zijn 6 km binnenlandse en 220 km buitenlandse grens als een schiereiland gezien moet worden. Deze buitenlandse grens - een zgn. open binnengrens - zal kansrijk benut moeten worden. Educatief autisme moet vermeden worden. Waar een wil is, is geen grens.

Samenvatting

- a. Internationalisering: prioriteit leggen bij bilaterale euregionalisering
- b. Euregionalisering: Nederlandse diploma's plus euregionale competenties: geen bi/tri-diplomerings.
Euregionale competenties student:
 - Duitse of Franse taalvaardigheid
 - Stage in een van de buurlanden
 - Geautoriseerde beschrijving c.q. diplomavergelijking Duitsland/Vlaanderen

³⁵ www.euregio.eu/nl/persberichten/erkenning-en-acceptatie-van-diploma's

³⁶ Zie www.buurtalenlimburg.eu/

- c. Euregionalisering begint bij het onderwijspersoneel: euregionale competenties
Euregionale competenties onderwijspersoneel:
- Tandemvorming/uitwisseling met Duitse of Belgische docent(e) c.q. vakgroep
 - Betrekken bij de totstandkoming geautoriseerde beschrijving c.q. diplomavergelijking
 - Positieve euregionale mindset
- d. Euregionale aanpak:
- Bilaterale aanpak: structureel i.p.v. modieuze trilaterale projecten
 - Aansluiting bij Nederlands-Duitse 'best practices' in noordelijke euregio's (lerende euregio)
 - Euregionale adviesraad ter ondersteuning van het onderwijspersoneel
- e. Formuleer streefcijfers euregionalisering v.w.b
- studenten: stage in euregio c.q. buitenland
 - studenten: Duits of Frans taalvaardigheid
 - onderwijspersoneel: tandemvorming/uitwisseling
- f. Lobbyvorming voor meer middelen voor verplicht onderwijs in buurtalen
- Samen met de overheden in grensprovincies en maatschappelijke organisaties, dient er een lobby gevoerd te worden voor een mammoetplan 'buurtalen', dat moet leiden tot een structurele aanpak (incl. financiering) van het onderwijs in de buurtalen.

Bijlage 1

Geïntegreerd jaardocument 2016 ARCUS

Internationalisering

In het in 2016 verschenen advies van de Onderwijsraad “Internationaliseren met ambitie” wordt het grote belang onderstreept van internationaliseringsactiviteiten voor mbo-studenten die in een alsmat toenemende globaliserende wereld zullen leven en werken. Het onderwijs hoort *alle* jongeren voor te bereiden op een maatschappij die globaliseert. Deze ambitie vraagt om een stevige verankering van internationalisering in het onderwijs en een betere afstemming tussen de sectoren. Vooral in het vmbo en het mbo is volgens de Onderwijsraad een inhaalslag nodig. In dat verband pleit de Onderwijsraad ervoor dat internationalisering gewoon een onderdeel wordt van de onderwijsprogramma’s.

Internationalisering is voor de Limburgse mbo-instellingen van oudsher een belangrijk thema, niet in de laatste plaats vanwege de euregio. Door de vier Limburgse mbo-instellingen wordt in meerdere euregionale projecten geparticipeerd. Vanaf 2016 wordt de inzet versterkt in het kader van het provinciale Actieplan Grensoverschrijdend Leren en Werken 2016-2019.

In de uitvoeringsstructuur van het provinciale actieplan krijgt de mbo-inbreng gestalte via de routemap van de MBO Agenda Limburg. De inbreng zal meerdere thema’s betreffen; bij de aftrap in 2016 zijn er drie vastgelegd:

- euregionale stages en opleidingen;
- (bij) scholing van werkzoekenden;
- (h)erkenning van diploma’s en aanpassing van opleidingen aan euregionaal kansrijke sectoren.

Naar aanleiding van de strategische plannen voor een meer systematische aanpak van de omgeving (Strategisch beleidskader 2016-2020), is in 2016 een aanzet gedaan om in kaart te brengen wat de stand van zaken van en de mogelijkheden zijn voor internationaliseringsactiviteiten door het Arcus College. Naar aanleiding daarvan kunnen bestaande activiteiten worden uitgebouwd en kan aanvullend beleid worden ontwikkeld.

De omvang van buitenlandse stages (BPV) bij het Arcus College is 50 per jaar (1% van de BOL studenten). Het ROC-gemiddelde in Nederland is 2% van de BOL studenten en het EU streefgetal is 6% in 2020.

Als realistische ambitie voor het ‘internationaliseringsprogramma’ van het Arcus College wordt gezien:

- vasthouden aan (en uitbreiden van) wat we doen: Erasmus+, internationale stages en studiereizen en excursies;
- werk maken van ‘internationalisation at home’: benutten van Loopbaan Oriëntatie en Begeleiding (LOB) voor een oriëntatie op de arbeidsmarkt in de euregio; aanbieden van een internationaal keuzedeel; naast Engels ook Duits aanbieden;
- aandacht richten op de euregio door samenwerking met Belgische en Duitse scholen

Omdat het initiatief voor en eigenaarschap uit de docententeams moet komen, is het belangrijk dat docententeams doordrongen raken van het belang van internationalisering voor de studenten. Dit betekent dat de docenten meer kennis en ervaring moeten opdoen op dit terrein.

Bestuursverslag 2016 Leeuwenborgh

Internationalisering

In 2016 is Leeuwenborgh op talrijke fronten actief geweest. Binnen maar ook buiten de onderwijsinstelling zijn activiteiten ontplooid voor zowel studenten als docenten/ medewerkers. In totaal 114 studenten hebben via de Erasmussubsidies in 15 verschillende Europese landen een stage ingevuld. Binnen de Euregio zijn 120 studenten in de beroepspraktijkvorming actief

geweest en dat gebeurde buiten Europese subsidiestromen. In beide gevallen is er sprake van een groei van ca. 8% aan mobiliteit. Het Europees streefcijfer van 6% mobiliteit voor mbo-studenten is daarbij nog niet bereikt. Leeuwenborgh staat in 2016 op 2,6%, waarmee we ons in mbo-land in de middenmoot bevinden. Voor de periode juli 2016 tot juli 2018 heeft het Nationaal Agentschap ons roc in het kader van Erasmus+ een subsidie van € 250.000,00 toegekend voor studenten- en medewerkersmobiliteit. Op deze wijze wordt de continuïteit in de internationale activiteiten geborgd.

Medewerkers van de opleidingsteams handel, elektrotechniek, logistiek, toerisme en educatie bezochten instituten in de Euregio en verder in Europa. Op deze wijze werden de bilaterale contacten gelegd en verstevigd. Docentenuitwisseling komt bij met name verpleging, bouwtechniek en mechanica steeds helderder op het netvlies.

Naar verwachting zullen de eerste uitwisselingen gaan plaatsvinden in 2017. Genoemde contacten leiden voorts tot het uitbreiden van stagemogelijkheden voor studenten.

In het kader van oriëntatie over de grens namen/nemen we deel aan:

- De "Strategische Agenda Buurtalen en Internationalisering". Deze bevindt zich momenteel in de uitvoeringsfase. Leeuwenborgh is hierin ruim vertegenwoordigd. Onze expertise draagt bij aan het eindresultaat: een bestendig digitaal portfolio waarin de student in de lijn vmbo-mbo-hbo verworven Euregionale competenties kan opnemen en deze bij sollicitatie kan verzilveren. Enkele beoogde producten zijn concreet opgeleverd: een competentieraamwerk, toegesneden op de Euregio en een materialenbank, in te zetten tijdens lesactiviteiten.
- "Neuromarketing", een seminar waaraan de afdeling handel samen met collega-scholen uit Herzogenrath, Eschweiler en Eupen deelnam. In Maastricht werden studenten en docenten tijdens workshops geïnformeerd over deze bijzondere verkoopstrategie.
- De Stichting Europese Beroepsopleidingen, waarvan Leeuwenborgh deel uitmaakt, initieert een project rondom voortijdig schoolverlaten. In de loop van 2017 zullen samen met medewerkers van Duitse en Belgische beroepsopleidingen bezoeken worden gebracht aan Spaanse en Finse partnerscholen om expertise op dit gebied te delen.
- Interreg VA-project 'EUR.Friends'. De afdelingen toerisme en commerciële investeerden/investeren in dit project, dat moet leiden tot een verhoging van mobiliteit binnen de Euregio in de vorm van onderdompelingsstages van 2 weken, in dit geval in Luik.
- 'Renewable Energy' is een Erasmusproject waarin op initiatief van The Dutch Alliance (een groep van 8 roc/aoc's, Leeuwenborgh maakt hiervan deel uit) een studiereis naar IJsland werd gemaakt. Een 5-tal Leeuwenborghcollega's nam deel aan dit programma, gericht op kennis nemen van de nieuwste technieken op dit gebied. In april 2017 volgt een 2e reis met wederom een aantal van onze docenten. Resultaten worden verwerkt in de nieuwe curricula.
- 'Safeguarding' is een Erasmusproject waarin op initiatief van The Dutch Alliance expertise werd opgehaald bij Londense collega-scholen in april 2016. Ook hier waren 5 van onze collega's bij betrokken. Resultaten zijn deels vertaald in het schoolveiligheidsplan van ons roc.
- 'WorkingWorld4.0' startte in oktober 2016 op. Docenten van elektrotechniek en werktuigbouwkunde verdiepten/verdiepen zich samen met Europese partners in de toekomstige student- en werknemersprofielen. Vervolgens wordt in een traject van 2 jaar uitgewerkt, wat dat betekent voor de manier van doceren en welke onderdelen in de opleidingen moeten worden ingebracht om recht te doen aan eigentijdse curricula. • 'V-spider' is een project, dat inmiddels zonder subsidie wordt gecontinueerd door alle betrokken partners uit 5 Europese landen. Van origine een Leonardoproject (voorloper van Erasmus+) dat zo veel draagvlak heeft gecreëerd bij betrokkenen, dat ook in 2016 bijeenkomsten zijn geweest. Eén daarvan vond plaats in Lahti,

Finland waar studenten van de partnerscholen zich gezamenlijk bogen over een heuse opdracht van een Finse fabrikant.

- Een deel van het team bouwkunde bracht een bezoek aan de partnerschool in Valencia. Studentenuitwisseling is het vervolg.
- Cios en toerisme waren actief tijdens werkweken voor studenten en docenten in diverse Europese landen. • Welzijn en verpleging waren aanwezig in respectievelijk Bosnië en Ghana. Studenten en docenten deden onvergetelijke ervaringen op.
- In september 2016 organiseerden de docenten vreemde talen voor inmiddels de 3e keer de “Europese dag van de talen”, waarin uitgebreid aandacht werd besteed aan het belang van talen bij de ontwikkeling van de persoonlijke talenten en ambities.

Binnen het roc werden internationale ervaringen en initiatieven gedeeld tijdens een drietal bijeenkomsten in de Leeuwenborgh Eurogroep, een gremium van vertegenwoordigers uit teams die actief waren op internationaal gebied.

In de loop van 2016 werd onze school bezocht door delegaties uit verschillende landen: Duitsland, Thailand, Amerika, Turkije, Finland, Slovenië en België.

Bijlage 2

Geautoriseerde beschrijving en Euregionaal certificaat³⁷

Werkgevers in de grensstreek willen graag inzicht in de competenties van een arbeidskracht met een vakdiploma die over de grens wil werken. Om transparantie en acceptatie van vakdiploma's in de Euregio te realiseren, heeft de Ler(n)ende Euregio geautoriseerde beschrijvingen ontwikkeld.

Een geautoriseerde beschrijving is een door bevoegde instanties goedgekeurde en vergelijkende beschrijving van de opleidingsprofielen van het beroep van verkoper in Nederland en Duitsland. De vergelijkende beschrijving wordt gemaakt aan de hand van de competenties waarover een verkoper dient te beschikken op basis van zijn vakdiploma's.

De Ler(n)ende Euregio heeft geautoriseerde beschrijvingen voor de volgende beroepen ontwikkeld:

- technicus EIPS
- mechatronicus
- allround machinebouwer
- verkoper detailhandel
- gastheer/gastvrouw
- kok
- logistiek
- kinderopvang

De geautoriseerde beschrijving is tot stand gekomen door een vergelijking te maken van de profielen van een beroep aan de hand van de competenties waarover iemand dient te beschikken op basis van zijn vakdiploma's

De beschrijving wordt opgesteld door:

- wetenschappers van het Kenniscentrum Beroepsonderwijs en Arbeidsmarkt (KBA) samen met het projectmanagement van de Ler(n)ende Euregio
- Niederrheinische IHK in Duisburg
- het kenniscentrum van de betreffende bedrijfstak

De geautoriseerde beschrijving wordt voorzien van de logo's van deze organisaties. Daarmee komt tot uitdrukking dat zij de inhoud ervan ten volle onderschrijven.

Euregionaal certificaat

Vanaf 2013 geeft Ler(n)ende Euregio een Euregionaal certificaat uit. Dit certificaat krijgt een student na deelname aan een onderwijsactiviteit of tandem. Het certificaat is een bewijs van deelname maar laat ook zien dat de student interesse heeft in leren en/of werken in het buurland. Tot op heden ontvingen ruim 1000 studenten een certificaat.

In de toekomst wil Ler(n)ende Euregio als aanvulling op het eigen diploma graag per Euregionale opleiding of module een Euregionaal certificaat uitgeven dat civiele waarde heeft. Het moet

³⁷ [www.lerende-euregio.com/nl/ler\(n\)ende-euregio/geautoriseerde-beschrijving-en-euregionaal-certificaat](http://www.lerende-euregio.com/nl/ler(n)ende-euregio/geautoriseerde-beschrijving-en-euregionaal-certificaat)

herkend en erkend worden door de werkgevers, werknemers en overheid binnen de Euregio (en eventueel daarbuiten).